

SOYKIRIM İDDİALARINA DAİR TUTARSIZ İFADELER DİKKAT ÇEKMEYE DEVAM EDİYOR

AVİM

1915 Olaylarıyla ilgili soykırım iddiaları içeren haberlerde ve yayınlarda pek çok yanlış bilgiye yer verildiği görülmektedir. Bu anlatı çerçevesinde Osmanlı İmparatorluğunun; 24 Nisan 1915 tarihinde zararlı faaliyetleri olduğunu saptadığı komitelerin kapatılmasına yönelik çıkarttığı genelgeden[1] başlayarak, 1923 yılına kadar (yani Türkiye Cumhuriyetini de zan altında bırakmak maksadıyla) bir soykırım uyguladığı iddialarında bulunmaktadır. Bu iddiaların tutarsızlığı ve geçersizliği konusunda pek çok akademik çalışma olmasına rağmen, Ermeni diasporanın da etkisiyle, Ermenistan basınında ve yabancı basında bu iddiaların sıklıkla tekrarlandıkları göze çarpmaktadır.

Örnek vermek gerekirse, yeni Koronavirüsü (SARS-CoV-2) salgını hasebiyle 12 Martta yayınlanan ve Ermenistanın geçmiş salgın deneyimlerine yer veren bir makale bu tarz tutarsız iddialar içermektedir[2]. Söz konusu yazıda; Taşnaksütyun Partisinden (Ermeni Devrimci Federasyonu) yetkililerin ağızından notlara yer verilerek, 1918 yılında Osmanlının Birinci Dünya Savaşından yenilmesinin ardından Ermenilerin işgal ettiği topraklarda halkın çektiği kıtlıktan, tifo ve tifüs salgınlarından bahsedilmektedir. 1918-1919 kışında yaşanan kıtlık yaklaşık 180.000 Ermeninin açlıktan ölmesine yol açmıştır. Ardından tifo salgınının başladığı ve açlıkla mücadele eden halkın bir de tifo ve tifüsle mücadele ettiğinden bahsedilmiştir. Yazıdaki ilginç notlardan bir tanesi de 1919 yılının yazında Ermeni nüfusunun yaklaşık yüzde 20sinin salgınlarda hayatını kaybettiği belirtilmektedir.

Bu noktada Hikmet Özdemirin, Osmanlıda yaşanan salgınlar ve hastalıklar nedeniyle Anadoludaki nüfusun değişimi üzerine yaptığı çalışmayı hatırlamak yerinde olacaktır. Özdemirin verileri ile yukarıda bahsi geçen makale birbirini destekler niteliktedir. Özdemire göre Kafkasyada (*□ 1919da tifüs salgınından ve açlıktan 200.000 Ermeni hayatını kaybetmiştir.[3] Bu verilerden de anlaşılacağı üzere Ermeni nüfusun önemli bir kısmı iddia edildiği gibi Osmanlı askerlerinin planlı bir eylemi sonucu değil, salgın hastalıklar nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

Nitekim Anadolu'nun pek çok yerinde çetin savaş ve kış koşulları nedeniyle pek çok insan hastalıklara ve ağır yaşam şartlarına yenik düşmüştür. Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Anadolu'nun pek çok yerinde benzer durumlar yaşanmıştır. O dönemde Osmanlı topraklarında bulunan yabancı gözlemciler binlerce askerin savaş sırasında tifüsten öldüğünü bildirmişlerdir[4]. Hatta Kafkas cephesinde Osmanlı'nın Üçüncü Ordusundaki pek çok asker bu hastalık nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Joseph Pomiankowskiye göre bu salgınlarda en az bir milyon Müslüman hayatını kaybetmiştir[5]. Bazı akademisyenlere göre, Ermeni nüfus 1915-16 yıllarında sevk ve iskâna tabi tutulmasaydı dahi hastalıklar nedeniyle, tıpkı Müslüman komşuları gibi hayatlarını kaybedebilirdi[6]. Dolayısıyla o dönemde Anadolu'da yaşanan salgın hastalıklar ve kıtlık nedeniyle yaşanan kayıplar, bu coğrafyada yaşayan tüm halkın ortak acısı olarak kayıtlara geçmiştir.

Ancak ne yazık ki yaşanan ortak acılar zaman geçtikçe farklı olaylara mal edilmeye başlanmış, planlı bir faaliyetin parçası gibi gösterilmeye çalışılmıştır. Ermenistan basınında çıkan ve soykırım iddialarının tutarsızlığını ele veren bu makaleyle tekrar görüldüğü üzere, Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Anadolu'da yaşanan olaylar bir felakettir ve yalnızca Ermenileri değil tüm Anadolu halkını etkilemiştir.

Fotoğraf: TOBB ETU Hastanesi internet sitesi

[1] Tutku Dilaver, Tarih 24 Nisan 1915: Neler Olmuştu? *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2018/9, 24 Nisan 2018, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/TARİH-24-NISAN-1915-NELER-OLMUSTU>

[2] Թաթուլ Հակոբյան, Մեր պատմության կորոնավիրուսը. բժավոր տիֆը և սովը Հայաստանում 1918-1919 թթ., *CivilNet.am*, 12 մարտ, 2020, <https://www.civilnet.am/news/2020/03/12/Մեր-պատմության-կորոնավիրուսը-բժավոր-տիֆը-և-սովը-Հայաստանում-1918-1919-թթ./378179> (Groong.edu tarafından İngilizce çevirisi yapılmıştır: Tatul Hakobyan, CIVILNET: The Coronavirus of Our History: Spotted Typhus and Starvation in Armenia, 1918-1919.)

[3] Hikmet Özdemir, *Salgın Hastalıklardan Ölümler, 1914-1918* (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2005).

[4] Ramazan Çalık ve M. Tepekaya, Birinci Dünya Savaşı Esnasında Anadolu'daki Salgın Hastalıklar ve Ermeniler, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 16

(2006): s 208, <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/521>

[5] Çalık ve Tepekaya, Birinci Dünya Savaşı Esnasında..., s. 222.

[6] Çalık ve Tepekaya, Birinci Dünya Savaşı Esnasında..., s. 226.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "SOYKIRIM İDDİALARINA DAİR TUTARSIZ İFADELER DİKKAT ÇEKMEYE DEVAM EDİYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2020 / 17. Mart 27. Erişim Mayıs 18, 2026. <https://avimbulten.org/tr/Yorum/SOYKIRIM-IDDIALARINA-DAIR-TUTARSIZ-IFADELER-DIKKAT-CEKMEYE-DEVAM-EDIYOR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır